

5. 1. 8 Dějepis

Časové, obsahové a organizační vymezení

ročník	1.	2.	3.	4.
hodinová dotace	2	2	2	0

Realizuje se vzdělávací obor Dějepis vzdělávací oblasti Člověk a společnost RVP pro gymnázia.

Realizují se tematické okruhy průřezového tématu Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Realizují se tematické okruhy průřezového tématu Multikulturní výchova

Realizují se tematické okruhy průřezového tématu Mediální výchova.

Pro výuku je k dispozici multimediální odborná učebna. Předmět Dějepis, který je v základní podobě realizován v prvních 3 ročnících vyššího gymnázia, rozvíjejí povinně volitelné předměty realizované ve 3. ročníku vyššího gymnázia 5.2.8.1 **Regionální dějiny v evropských souvislostech** a 5.2.8.2 **Problémy interpretace historických událostí v umění a sdělovacích prostředcích**. Na předmět Dějepis, který je v základní podobě realizován v prvních 3 ročnících vyššího gymnázia, navazují ve 4. ročníku povinně volitelné předměty: dvouhodinový 5.4.8. **Seminář z dějepisu** s podtitulem **Vybrané kapitoly z mezinárodních vztahů ve XX. století** a povinně volitelný předmět čtyřhodinový 5.3.8. **Dějepis** s podtitulem **Moderní dějiny**.

Smyslem výuky tohoto předmětu je přivést žáka k poznání dějiny jako toku vzájemně propojených a na sebe navazujících událostí, které mají ve své jedinečnosti i ve vzájemných souvislostech velký vliv na naši současnost. Především se věnujeme dějinám od konce 18. století do konce století 20., jako období, které naši současnost poznamenalo nejvíce. Realizátorům výuky nejde o mechanické naučení se faktů, dat a životopisů významných osobností, důraz kladou spíše na takový výklad historických událostí, který pomůže pochopit vývoj naší civilizace v souvislostech, logiku příčin a následků a současně roli náhody v dějinách. Při tomto způsobu výuky se pochopitelně nebude lze vyhnout interpretaci historických událostí, učitelé však povedou žáky k poznání, že jedna historická událost může mít interpretací více, že obecně známými historickými fakty lze manipulovat, což by mělo žáky přimět k přemýšlení o předmětu a ke schopnosti kritického myšlení.

Žák je veden k tomu, aby zejména

- pochopil, že smyslem výuky předmětu není se historická fakta mechanicky naučit, což by mohlo vést k pocitu, že se jedná pouze o soubor nesouvisejících dat, ale aby si uvědomil, že lidé v různých dobách jednali podle různé logiky, podle dobových okolností a že výsledky svých činů předávali svým potomkům do budoucnosti
- pochopil, že jedním z nejobtížnějších poznání při studiu dějepisu je fakt, že události, které my hodnotíme jako věci dávno minulé, byly pro jejich přímé účastníky žhavou současností a že se přitom rozhodovali bez znalosti vlastní budoucnosti.
- pochopil, že studium historie nepřináší vždy odpovědi na otázky a pravděpodobně nikdy odpovědi definitivní, ale že často překvapivě klade otázky nové.
- byl schopen odlišit historický fakt od jeho pozdější interpretace, případně dezinterpretace
- byl schopen na historii pohlížet kritickým očima a vnímal různou věrohodnost historických pramenů
- si uvědomil, že historie je často zneužívána současnými k politické i jiné manipulaci s lidmi a aby byl schopen takové manipulaci odolat.
- ctil dějiny vlastního národa, aby při vši žádoucí kritičnosti nezapomněl na kořeny, z nichž vzešel a aby při tom všem cítil minimálně stejnou úctu i toleranci k národům jiným
- aby si uvědomoval pestrost lidských kultur, náboženství a etnik a aby poznal, že právě tato pestrost tvoří nedílnou součást jeho vlastní sebevědomé a přemýšlivé osobnosti.

Výchovné a vzdělávací strategie:

Učitel

- vede žáky k používání vhodné literatury (atlasů, map, encyklopedií ...) a internetu a vede žáky ke kritickému hodnocení pramenů – **kompetence k učení, kompetence k řešení problémů**
- vede žáky, aby kvalitně prezentovali své znalosti – **kompetence komunikativní**
- organizuje exkurze na historicky významná místa, odborné semináře, návštěvy muzeí apod. a vede tak žáky k porovnávání teoreticky získaných znalostí s realitou – **kompetence k učení, kompetence občanské**
- zadává žákům samostatnou práci a vede je ke schopnosti zpracovávat jednotlivé úseky dějin, vlastnímu pohledu na věc a schopnosti tento pohled obhájit před širším fórem – **kompetence k učení, kompetence komunikativní**
- klade důraz na mezipředmětové vztahy – především do oblasti zeměpisné, společenskovední a jazykové - **kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence občanské.**

ROČ.	TÉMA	VÝSTUP Žák:	UČIVO	MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY, PRŮŘEZOVÁ TÉMATA, VAZBY NA DĚJINY STÁTŮ
1. kvinta	8.1 Úvod do studia dějepisu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakterizuje historii jako vědu i jako minulé děje 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ historie a dějepis 	ZSV

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakterizuje základní pojmy – civilizace, kultura, stát, písmo ▪ vnímá složitost historického zkoumání ▪ rozlišuje různé zdroje historických informací, způsob jejich získávání a úskalí jejich interpretace ▪ vysvětlí metody historikovy práce ▪ vysvětlí význam periodizace dějin a jejich hlavní mezníky 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ terminologie ▪ význam historického zkoumání pro současnost ▪ rozdělení historie ▪ úvod do interpretace historických událostí ▪ úvod do metodologie ▪ periodizace dějin 	
	8.2 Pravěk	<ul style="list-style-type: none"> ▪ objasní ve shodě s aktuálními vědeckými poznatky materiální a duchovní život lidské společnosti v jednotlivých vývojových etapách pravěku ▪ charakterizuje pojem archeologická kultura ▪ vysvětlí zásadní zlom ve vývoji lidstva v důsledku cílevědomé zemědělské a řemeslné činnosti ▪ zařadí časově a prostorově hlavní archeologické kultury pravěku 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ periodizace dějin pravěku ▪ úvod do studia archeologie ▪ doba kamenná ▪ doba bronzová ▪ doba železná 	VV, Z, Bi Z
	8.3 Starověk (3500 př.n.l. – 500 n.l.)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zdůvodní civilizační přínos vybraných starověkých společností, antiky a křesťanství jako základních fenoménů, z nichž vyrůstá evropská civilizace ▪ objasní židovství (vazbu mezi židovstvím a křesťanstvím) a další neevropské a kulturní systémy ▪ popíše určující procesy a události, uvede významné osobnosti starověkých dějin 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ staroorientální státy, jejich kultura a myšlení ▪ antické Řecko, jeho dědictví ▪ antický Řím v době republikánské ▪ antický Řím jako civilizační fenomén ▪ antický Řím v době císařské ▪ přehled starověkých dějin Židů ▪ ① Židé v Římě ▪ osobnost Ježíše Krista a vznik křesťanství ▪ ① křesťané v Římě 	ZSV, M, F, ČJ, EVV ① → P 3.1 Střední východ Izrael Egypt Řecko Itálie (Římská říše) Španělsko (Římská říše) Turecko (Římská říše) Francie (Římská říše) Anglie (Římská říše)
	8.4 Středověk – Raný středověk (500–1200 n.l.)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ objasní proces christianizace a její vliv na konstituování raně středověkých států v Evropě; ▪ vysvětlí podstatu vztahu mezi světskou a církevní mocí v západním i východním kulturním okruhu i projevy vlivu náboženství a církve ve středověké společnosti 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ středověk – teoretická část: význam rozpadu Římské říše, princip vzniku barbarských států, církev jako poslední „římská“ instituce ▪ utváření středověké Evropy ▪ lenní vztahy, primogenitura, seniorát 	① → P 3.1 ② → P 2.2 Česko (Svatá říše římská) Polsko Maďarsko (Uherské království)

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ definuje proměny hospodářského a politického uspořádání středověké společnosti 5.–13. století a jeho specifické projevy ve vybraných státních celcích ▪ charakterizuje základní rysy vývoje na našem území ve sledované období ▪ charakterizuje význam křesťansko-islámského střetávání, zejména v dotčených oblastech ▪ vysvětlí význam arabských, mongolských a tureckých expanzí. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ trojúhelník středověké moci: panovník, šlechta, církve ▪ Úvod do národních dějin ▪ Francká říše, Karel Veliký, Svatá říše římská ② ① islám a Arabská říše, mongolská a turecká expanze ② role křesťanství ve středověké Evropě ▪ křížové výpravy ▪ venkov, urbanizace, rozvoj řemesel a obchodu ▪ vzdělanost a umění ve sledovaném období ▪ Středověká Anglie 	<p>Německo (Francká říše, Svatá říše římská) Francie (Francká říše) Anglie Itálie (Svatá říše římská) Rusko (Kyjevská Rus) Blízký Východ (Arabská říše) Španělsko Turecko (Byzantská říše)</p>
	8.5. Středověk – vrchol středověkého státu (1200–1500)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ definuje proměny hospodářského a politického uspořádání středověké společnosti 11.–15. stol. a jeho specifické projevy v jednotlivých zemích ▪ charakterizuje základní rysy vývoje na našem území 	<ul style="list-style-type: none"> ① Stoletá válka, její příčiny a důsledky ① Vývoj Svaté říše římské ① Venkov a zemědělství ▪ Zánik Byzantské říše ① Český stát (období přemyslovského státu, lucemburská epocha) ① Husitství. Doba jagellonská vzdělanost a umění vrcholného a pozdního středověku 	<p>① → P 2.4 Mongolsko (Zlatá horda) Rusko (Zlatá horda) Německo (Svatá říše římská) Francie Anglie Itálie (Svatá říše římská) Česko (Svatá říše římská)</p>
	8.6. Renesance a reformace (1500–1700)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Umí vysvětlit podstatu renesančního myšlení, zhodnotí jeho praktický dopad. ▪ Porozumí důsledkům zámořských objevů, které vedly k podstatným hospodářským mocensko-politickým změnám. ▪ Popíše základní rysy reformace a protireformace, vysvětlí důsledky pro další evropský a světový vývoj ▪ Vymezí základní znaky stavovství a absolutismu, uvede konkrétní projevy v jednotlivých zemích a příklady střetů. 	<ul style="list-style-type: none"> ① renesance a humanismus. ▪ reformace. ▪ ① zámořské plavby. ▪ ① rivalita a spolupráce evropských velmocí, ▪ třicetiletá válka. ▪ absolutistický a stavovský stát ▪ ① ② Anglická revoluce. ▪ ① ② Barokní kultura, politika, náboženství ▪ český stát jakou součást habsburské říše ▪ ústup turecké moci v Evropě 	<p>① → P 2.2 EVV ② → P 2.4 Čj, Z, ZSV Itálie (Svatá říše římská) Německo (Sv. říše římská) Francie, Anglie, Španělsko USA (španělské, britské kol.) Turecko (Osmanská říše) Česko (Svatá říše římská)</p>

2. sexta	8.7. Osvícenství, revoluce a idea svobody (1700–1800)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Určí a zhodnotí hlavní myšlenky a principy osvícenství a rozpozná jejich uplatnění v revolucích 18. a 19. století. ▪ Na konkrétních příkladech jednotlivých států demonstruje postupný rozklad, zánik a proměny dosavadních systémů ▪ Posoudí význam ústavy a novou organizaci státu, uvede základní typy parlamentních státních systémů 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ osvícenství ▪ ① velké revoluce – vznik USA, francouzská revoluce, ▪ ① Evropa za napoleonských válek a po Vídeňském kongresu ▪ revoluční období 1848-49 v Evropě 	<p>① → P 2.4 Čj, F, Ch, Bi USA, Itálie Německo (Prusko) Francie, Anglie Španělsko Turecko (Osmanská říše) Polsko Polsko (Prusko, Rakousko, Rusko) Rusko Česko (Rakouské císařství)</p>
	8.8. Počátky moderní doby. Liberalismus a nové myšlenkové proudy, které z něj vycházejí (1800–1848)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vysvětlí emancipační úsilí národů a jednotlivých společenských vrstev, vymezí místo utváření českého novodobého národa v tomto procesu včetně jeho specifických rysů ▪ charakterizuje proces modernizace, proměnu agrární společnosti ve společnost průmyslovou, objasní změny v sociální struktuře 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozvoj výroby a vědy, proměna agrární společnosti ▪ ① utváření novodobých národních společností (zejména české, slovenské, německé, italské). Vývoj společnosti ve Francii. ▪ česká společnost v habsburské monarchii, její politické snahy do roku 1867 	<p>① → P 2.4 Čj, F, ZSV USA Itálie Německo Francie Anglie (Velká Británie) Rusko Srbsko (Osmanská říše) Turecko (Osmanská říše) Česko (Rakousko-Uhersko)</p>
	8.9 Modernizace společnosti. Liberalismus a nové myšlenkové proudy, které z něj vycházejí (1848–1914)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ objasní tendence vývoje české společnosti ve 2. pol. 19. stol. ▪ vysvětlí expanzivní záměry velmocí v okrajových částech Evropy a mimoevropském světě, jež byly příčinou četných střetů a konfliktů daného období 	<p>① předpoklady a projevy imperiální (mocenské a koloniální) politiky velmocí, Rusko jako evropská velmoc, jejich vnitřní vývoj a vojenské aktivity v předvečer 1. světové války ① mimoevropská ohniska koloniálních konfliktů ① proměny životního stylu, vzdělanost a umění na přelomu 19.-20. století Vývoj v českých zemích do první světové války</p>	<p>① → P 2.2 ZSV, Z, F, ČJ USA Itálie Německo Francie Anglie (Velká Británie) Rusko Srbsko (Osmanská říše) Turecko (Osmanská říše) Česko (Rakousko-Uhersko)</p>
3. septima	8.10 Moderní doba. Situace v letech 1914-1945	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakterizuje dvě světové války, dokumentuje sociální, hospodářské a politické důsledky. ▪ uvede příčiny a projevy politického a mocenského obrazu světa, který byl určen 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ① světová válka, české země v době války. I. odboj ▪ ① ③ revoluce v Rusku, upevňování bolševické moci 	<p>① → P 2.2 ② → P 5.5 ③ → P 5.2 Z, ČJ, ZSV</p>

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ vyčerpáním tradičních evropských velmocí, vzestupem USA a nastolením bolševické moci v Rusku. ▪ vymezi základní znaky totalitních ideologií a dovede je srovnat se zásadami demokracie ▪ objasní příčiny a podstatu agresivní politiky a neschopnosti potenciálních obětí jim čelit ▪ vysvětlí souvislost mezi světovou hospodářskou krizí a vyhrocením politických problémů, které byly provázeny radikalizací pravicových i levicových protidemokratických sil. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Versailleský systém a jeho vnitřní rozpory. ▪ ① Evropa a svět ve 20. a 30. letech, světová hospodářská krize ve světě i v ČSR. ▪ ① ③ vznik totalitních režimů ▪ ① růst mezinárodního napětí a vznik válečných ohnisek. ▪ ③ mnichovská krize a její důsledky. ▪ ① 2. světová válka (globální a hospodářský charakter války, věda technika jako prostředky vedení války, holocaust), Protektorát Čechy a Morava, 2. odboj. ▪ ① obnova Československa 	<p>USA Itálie Německo Francie Anglie (Velká Británie) Rusko (SSSR) Polsko Jugoslávie Rumunsko Turecko Španělsko Česko (Československo)</p>
8.11 Dějiny studené války (1945–1989)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakterizuje vznik, vývoj a rozpad bipolárního světa, jeho vojenská, politická a hospodářská seskupení, vzájemné vztahy a nejvýznamnější konflikty ▪ vysvětlí základní problémy vnitřního vývoje zemí západního a východního bloku, zejména se zaměří na pochopení vnitřního vývoje a vzájemných vztahů supervelmocí USA, SSSR a situaci ve střední Evropě a v naší zemi ▪ porovná a vysvětlí způsob života a chování v nedemokratických společnostech a v demokraciích. ▪ popíše mechanismy a prostředky postupného sjednocování Evropy na demokratických principech, vysvětlí lidská práva v souvislosti s evropskou kulturní tradicí, zná základní instituce sjednocující se Evropy, jejich úlohu a fungování. ▪ objasní hlavní problémy specifické cesty vývoje významných rozvojových zemí, objasní význam islámské a některých dalších neevropských kultur v moderním světě. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ①② Evropa a svět po 2. světové válce. Vznik OSN, princip sociálního státu. ▪ ③ Studená válka. Východní blok, jeho hospodářský, politický a sociální vývoj. ▪ Poválečné Německo, rozdělení a odlišnosti vývoje ▪ ①② SSSR jako světová velmoc, RVHP, Varšavská smlouva. ▪ ①② vývoj v Československu poválečném období do roku 1968 ▪ Rok 1968 v Československu i jinde ▪ ①② euroatlantická spolupráce a vývoj demokratických zemí. USA jako světová velmoc. ▪ ①② životní podmínky na obou stranách železné opony. ▪ ③ Československo v době normalizace ▪ ①② dekolonizace, třetí svět a modernizační procesy v něm, ekonomické, demografické a politické postavení v globálním světě. ▪ ①② pád komunistických režimů a jeho důsledky, sjednocující se Evropa a její místo v globálním světě. 	<p>① → P 2.2 ② → P 5.5 ③ → P 5.2 ZSV, ČJ, Z Indočína, Čína Korea Kuba Izrael Arabské státy Blízkého východu USA Itálie Německo Francie Anglie (Velká Británie) Rusko (SSSR) Polsko Jugoslávie Rumunsko Turecko Španělsko Česko (Československo)</p>	
8.12. Svět po skončení studené války (1990–2001)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vymezi základní problémy soudobého světa a možnosti jeho dalšího vývoje ▪ porozumí podstatě nových krizových ohnisek ve světě 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ①② globální problémy moderní společnosti. ▪ Rozpad Československa ▪ Konflikty a boj o vliv v oblasti Perského zálivu ▪ Rozpad SSSR a jeho důsledky ▪ Rozpad Jugoslávie 	<p>① → P 2.2 ② → P 5.5 ③ → P 5.2 ZSV, ČJ, Z Indočína, Čína</p>	

			▪ Význam 11. září 2001	Korea Kuba Izrael Blízký východ Irák, Irán USA Itálie Německo Francie Anglie (Velká Británie) Rusko (SSSR) Polsko Jugoslávie Rumunsko Turecko Španělsko Česko (Československo)
--	--	--	------------------------	--